

بهشت از منظر اوصاف والقاب

آمنه شاهنده

جنت عدن

عدن از نظر لغوی به معنای اقامت کردن در جایی، همیشه بودن در مکانی است بنا به آن دلیل بهشت را عدن گویند که انسان همیشه در آن خواهد بود. جنات عدن از عالی‌ترین مراتب بهشت است و با توجه به معنای لغوی کلمه عدن، این مکان، در وسط و متن بهشت قرار دارد. فرشتگان از هر دری برای تهنیت وارد شده و به جهت صبر و استقامتی که رستگاران بهشتی از خود نشان داده‌اند سرانجام زیبا و نیکویی را به آنها بشارت می‌دهند و هر یک از نزدیکان آنها را که شایسته باشند با آنها وارد بهشت می‌کنند (سوره رعد، آیه ۲۳) آیه مذکور اشاره به این مطلب دارد که افراد صالح یک خانواده در بهشت نیز در کنار یکدیگرند و از مصاحبت یکدیگر لذت می‌برند. با توجه به این که ذکر عنوان بعضی از افراد خانواده مثل پدر، همسر و فرزند دلالت بر خصوصیتی ندارد و شامل همه افراد خانواده می‌شود، عدم ذکر نام مادر به جهت آوردن کلمه ازواج است که پدر و مادر هر دو را شامل می‌شود. هم چنان که برادران و خواهران و عموها و دایی‌ها و اولاد آنها هم در واقع ذریه‌های پدران‌اند که کلمه آبائهم شامل آنها می‌شود. یکی از امتیازات قرآن کریم بیان

جنت فردوس

جنت به معنای باغ، بهشت، و جنان و جنت جمع آن است. و فردوس به معنای باغ، بستان، بهشت، در عربی نیز فردوس می‌گویند به معنای بستان و جنت، و جمع آن فرادیس است. فردوس بالاترین مراتب بهشت است. این کلمه دوبار در قرآن کریم آورده شده و وسعت نعمت‌های بهشتی را نشان می‌دهد و چنین به نظر می‌رسد که مقامی فوق بهشت و جهنم و ثواب و عقاب است زیرا با وجود این که تمام مراتب و درجات عالم ملکوت چه نعمت‌های مادی و چه نعمت‌های معنوی مطلب و غیر مشوب به نواقص هستند ولی خداوند متعال برای بعضی از بندگان خاص خود نعمت‌هایی را مخفی نگه داشته

که از حد درک و فهم بشر بیرون است همانطور در روایت صحیح از رسول خدا(ص) وارد شده است که: خداوند متعال فرمود: من برای بندگان صالح خود چیزهایی را مهیا کرده‌ام که هیچ چشمی ندیده و هیچ گوشی نشنیده و بر هیچ دلی خطور نکرده است، از این نعیم بهشتی که من شما را آگاه کرده‌ام سخن نگوئید و دست از کنجکاوای بردارید و اگر می‌خواهید. که مفهوم اجمالی این مطلب در آیه ۱۷ سوره مبارکه سجده مطرح شده است.) یکی دیگر از مراتب والای بهشت که آیات مبارکه به تصریح بیان می‌کند غرفه‌های آن است. غرفه در لغت به اتاق فوقانی گویند که بر روی اتاق‌های دیگر ساخته شده است و محل عالی و مرتفع از خانه و قصر است و در روایات نیز کنایه از درجه عالی در بهشت

است که به افراد خاصی عنایت می‌شود: «لکن الذین اتقوا ربهم لهم غرف من فوقها غرف مبنیه تجری من تحتها الانهار وعد الله لایخلف الله المیعاد» (سوره زمر، آیه ۲۰). غرفه‌های بهشت هم از نظر جایگاه و هم از نظر پایگاه در اعلی مراتب بهشت است زیرا اهل تقوا از نظر جایگاه در عمارات بلندی که به اطراف اشرف دارد، قرار دارند و از نظر پایگاه نیز در مقام والایی قرار دارند.

مولای متقیان حضرت علی(ع) می‌فرماید: دنیا سرای راستی است برای کسانی که آن را به درستی راستی تلقی نمایند، خانه ایمنی و سلامت است برای کسی که آن را به درستی درک نماید، جایگاه توانگری است برای کسی که از آن توشه بردارد، سرای موعظه است برای کسی که از آن پند

نهرها جاری است. آنان به اذن پروردگارشان جاودانه در آن باغ‌های بهشتی هستند.

بعضی از آیات، شرط ورود به بهشت را تقوا دانسته است: **«تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا»** (سوره مريم، آیه ۶۳)

آن بهشتی است که به ارث می‌دهیم از میان بندگانمان به کسانی که باتقوا باشند. رسول اکرم(ص) می‌فرماید:

سه صفت پسندیده و ممتاز است که اگر کسی خدا را با آن صفات ملاقات کند از هر دری که بخواهد داخل بهشت می‌شود: ۱. دارای حسن خلق باشد. ۲. در پنهان و آشکارا از خداوند بترسد. ۳. بحثهای خصومت انگیز را ترک گوید اگرچه حق با او باشد.

گیرد، سجده‌گاه دوستان خدا و نمازخانه فرشتگان الهی است، محل نزول وحی پروردگار و تجارتخانه دوستداران حق تعالی است، که در آن به کسب رحمت الهی پرداختند و سودی که نصیبشان گردید بهشت جاودان است.

اعمالی که زمینه ورود و خلود در بهشت است: قرآن کریم در یک بیان کلی، ایمان و عمل صالح را شرط ورود و خلود در بهشت می‌داند.

«وادخل الذين امنوا و عملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الانهار خالدین فيها باذن ربهم» (سوره ابراهيم، آیه ۲۳)

و آنان که ایمان آورده و عملهای شایسته انجام دادند، در باغ‌هایی داخل می‌شوند که از زیر آنها

امام باقر(ع) فرمود :

«لا يدخل الجنة الا من عرفنا وعرناه»

داخل بهشت نمی‌شود مگر کسی که ما را بشناسد و ما او را بشناسیم (به امامت ما معرفت داشته باشد و ما او را به عنوان شیعه خود بشناسیم). پس، شرط ورود به بهشت، اعتقاد به امامت امامان پاک و شیعه آنها بودن است.

نقل شده است که مردی خدمت پیامبر اکرم(ص) شرفیاب شد و عرض کرد به من چیزی بیاموزید که به وسیله آن داخل بهشت شوم، حضرت فرمودند: آنچه را که دوست داری مردم نسبت به تو رفتار کنند تو نیز درباره مردم همانطور عمل کن، و آنچه را که میل نداری درباره تو عمل کنند تو هم نسبت به مردم آنطور رفتار مکن.

نعمتها و لذایذ مادی و معنوی بهشت

نعمتهای بهشتی ما فوق تصور ماست و با لذتهای دنیوی قابل مقایسه نیست؛ اگر صحبت از باغها و میوه‌ها و زندهای بهشتی می‌شود، با آنچه که در دنیاست قابل مقایسه نیست. در آیاتی از قرآن چنین آمده است:

«**واصحاب الیمین ما اصحاب الیمین فی سدر مخضود و طلع منضود و ظل ممدود و ماء مسکوب**»؛ (سوره

واقعه، آیات ۲۷-۳۱) واصحاب یمین، چه اصحاب یمینی؟ آنها در سایه درختان سدر بی‌خار قرار دارند و در سایه درخت طلع پربرگ و سایه کشیده و در کنار آبشارها و میوه‌های فراوانی که هرگز تمام نمی‌شود و ممنوع نمی‌گردد. و همسرانی گرانقدر، ما آنها را آفرینش نوینی بخشیدیم و همه را بکر قرار داده‌ایم، همسرانی که به همسرشان

عشق می‌ورزند و خوش زبان و فصیح و همسن هستند (اینها همه) برای اصحاب یمین است که گروهی از امتهای نخستین هستند و گروهی از امتهای آخرین.

«**فیهن خیرات حسان فبای الاء ربکما تکذبان حور مقصورات فی الخیام...**» (سوره الرحمن، آیات ۷۰-۷۲)

و در آن باغهای بهشتی زنانی هستند نیکو خلق و زیبا، پس کدامین نعمتهای پروردگارتان را انکار می‌کنید؟ حوریانی که در خیمه‌های بهشتی پنهانند، پس کدامین نعمتهای پروردگارتان را انکار می‌کنید؟ زنانی که هیچ انس و جنّ پیشتر، با آنها تماس نگرفته‌اند، پس کدامین نعمتهای پروردگارتان را انکار می‌کنید؟ این در حالی است که بهشتیان بر تختهایی تکیه زده‌اند که با بهترین و زیباترین پارچه‌های سبز رنگ پوشانده شده است.

«**وفیها ماتشیه الانفس وتلذ الاعین**» (سوره زخرف، آیه ۷۱)

و در آن بهشت، آنچه دلها می‌خواهد و چشم‌ها از آن لذت می‌برد، وجود دارد.

امام باقر(ع) از حضرت امیرالمؤمنین علی(ع) چنین نقل می‌کند:

(طوبی درختی در بهشت است؛ اصل آن در خانه پیامبر(ص) است. مؤمنی نیست مگر اینکه در خانه او شاخه‌ای از شاخه‌های آن درخت وجود دارد؛ در قلبش چیزی را نیت نمی‌کند مگر اینکه آن شاخه آن‌را برایش می‌آورد.)

پیامبر اکرم (ص) فرمود :

اگر لباسی از لباسهای اهل بهشت بر اهل دنیا

دو حوریه می‌نشینند درحالی‌که به نیکوترین صدایی که انس و جن شنیده باشند برای او می‌خوانند و این خوانندگی با ابزار شیطانی نیست، بلکه به تمجید و تقدیس خداوند است.

با این اوصاف و تبیین‌هایی که از این نعمت والا و بی‌نظیر خداوندی شد جای این سؤالات است که آیا ما به عنوان موجودی که خداوند متعال آن‌را اشرف مخلوقات عالم معرفی کرده و برای خلقت چنین موجودی به خود بالیده و احسن گفته است، لیاقت استفاده کردن از چنین محیط و امکاناتی را داریم؟ آیا ما توانسته‌ایم در این مدت کم زندگی خود را لایق و در خور خلود در چنین مکانی بکنیم؟ آیا می‌توانیم از توانمندی‌های بالقوه و پتانسیل‌های خود به نحو احسن و در مسیر دستورات الهی و مطابق فرامین حق تعالی استفاده کرده و آنها را بالفعل کنیم و در جهت بهبود خود و دیگران و انجام کارهای نیک و عبادات شایسته خداوند متعال قدم برداریم؟ بلی ما می‌توانیم با شناختن چنین محیط مقدس و عاری از عیب و نقص، توانایی‌های خود را بشناسیم و از آنها در جهت بهبود شرایط و از بین بردن موانع کمال و رسیدن به محبوب و معشوق حقیقی و واقعی و قرب او که خداوند متعال است قدم برداریم و به آنچه که مد نظر پروردگاران بوده و است برسیم. آری ما می‌توانیم. پس ای جوان همین حالا برخیز و دست به کار شو که فردا خیلی دیر است و شاید فردایی در کار نباشد.

افکنده شود، چشمهای آنان تحمل نمی‌کند و از لذت نگاه به آن لباس می‌میرند. و نیز در روایت دیگری فرمود: خداوند عزوجل می‌فرماید: برای بندگان صالحم چیزی آماده کرده‌ام که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه بر قلب بشری خطور کرده است.

در حدیث از امامان معصوم (ع) وارد شده که هر چیزی در دنیا شنیدنش بزرگتر از دیدنش است و هر چیزی در آخرت، دیدنش بزرگتر از شنیدنش است.

اهل بهشت از لذایذ معنوی و ذکر خدا نیز لذت می‌برند. پیامبر اکرم (ص) فرمود: بنده‌ای داخل بهشت نمی‌شود، مگر اینکه نزد سر و پاهایش